

prompte præstetur, antequam accipiat, qui præbet, quantum ex eo benignus omnibus aut largientissimus videatur, hic qui daturus est metitur. Miles denique ipse sumptus armis pergit ad prælium; dum adhuc, cui cedat victoria, nescitur, præsumpta sibi fortitudinis arrogantia, ita typhosus, quasi jam victor ingreditur. Præluit ergo elatio in quibusdam, et velut dux quædam suadet omnibus. Nec solum magnis dat animum, sed et parvis. Nam in quovis operis conatu vel ponderis, quamvis invalidum mox laudaveris, plus valebit. Si parum ponderis portantem quasi admiratus fueris, majori succumbit. Si pigro dixeris quia velox est, continuo evolabit. Postremo et cui vires vana gloria dare non potuit, vel impetum commodavit. Itaque ergo quædam præcedit, quædam

A sequitur: ut nisi quis illam in omni opere suo circumspicere provideat, nihil Deo ex omni opere ejus, nihil proximo, nihil denique eidem ipsi, proficiat; sed velut infelix mancipium, sub aura domina quantumvis laboraverit, tamen semper est nudum.

VI. Sed dicet mihi aliquis: Ergo nihil charitati; nihil misericordiæ, nihil postremo quod gessimus, cuicumque deputabitur bonitati? Audacter dicam: nihil. Quia soli inanitati suæ vana gloria vindicat, quidquid non bonitatis, sed ejus imperio est perfectum. Multa sunt quæ de hac contagione dicantur; sed quia jam multiformis subtilitas ejus potest sapienti viro his paucis judiciis perlucere, nunc ad reliqua transeam, et quid aliud pejus ex hoc malo generetur expediam.

OPUSCULUM IV. DE SUPERBIA.

I. Qualis electus sit David in populo Dei propheta et rex, quantaque misericordia, summæ et mansuetudinis fuerit præditus dignitate, puto te, charissime, sacrorum voluminum testimoniis agnovisse. Intendat ergo prudentia tua, quomodo ille Deo placidus [Forse, placitus] vir hunc nequissimum vanæ gloriæ spiritum, ne sibi subreperet, formidavit. Conspiciens enim qualia et quanta bona illi quotidie Dei gratia largiretur, id est, tot victorias alienigenarum, tantam divitiarum affluentiam, vindictam in æmulis, innumerositatem in civibus, mansuetudinem in judiciis, postremo prophetiam Spiritus sancti in agnitionem omnium futurorum; tamen ne illum in his tantis bonis aliqua vana gloria usum inflaret elatio, orat Deum attentius, dicens: *Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare (Ps. xxxv, 12, 13).* Videamus ergo quid est hoc, quod dixit: *Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me.* Pes siquidem in homine, quantum ratio indicat, quamvis extremitas corporis sit, tamen quasi fundamentum aliquod initium surgentis status est, a quo etiam veluti fabricata formata: carnis altitudo consurgit. Quod ergo ait: *Non veniat mihi pes superbiæ*, tale est, ac si diceret: *Non veniat mihi initium superbiæ*, id est, vana gloria, ex cuius fundamento ruinoso illa Superbiæ celsitudo producitur. Una enim generatur ex altera, et propinquitas earum vix paucorum forte discretione cognoscitur. Nam ex quocumque bono nimium fuerint homines gloriati, hoc continuo subsequitur, ut ipsum bonum, non largitori Deo, sed suæ tribuant potestati.

II. Vana gloria est ergo humanis laudibus delectari: superbia vero est, bonum pro quo aliquis laudatur, sibi hoc applicari, non Deo. Et vana gloria quidem ex aliena estimatione nutritur, superbia vero

B ex vana gloria. Cum semel aliorum assentationibus consuevit homo, quod magnus sit, necesse est ut hoc sibi et ipse consentiat. Quam miseriam illud quod est pejus assequitur: quia quidquid apud se etiam proprio testimonio roboravit, quamvis falsum sit nulla id ei [Edit., eum] poterit extorquere persuasio; et ob hoc inemendabilis status, spreto alijs, se tantum quotidie admiratur, id solum irreprehensibile perfectumque judicans, quod ipse saperit. Hoc igitur erat, quod rex David, ne illi subreperet, exorabat; ne forte aliqua suasionem, vana laudis inductio, non hoc divinæ gratiæ, sed suæ potestati, quia tam magnus erat, ascriberet.

III. Quid autem superbiæ spiritu inflatos homines subsequatur, proximis idem propheta verbis adjunxit. Cum enim dixisset: *Non veniat mihi pes superbiæ*, continuo addidit: *Et manus peccatoris non moveat me.* Sciebat enim quia omnem superbiæ mobilitas statim sequitur peccatorum. Itaque vera est. Nam quisquis superbiæ tumore [Edit., timore, mendose] distenditur, in hoc Dei gloriam imitatur, quod nemo illi sit similis: tanquam vere profanus, qui ad injuriam Dei consurgit, defelictus ab eo, in manibus traditur peccatorum, in operibus actuum immundorum, ut ignominiosis passionum flagitiis incurvatus, dissecat se terram esse et cinerem, et quod inflatus in se videre non potuit, humiliatus agnoscat. Unde et Salomon ait: *Immundus est ante Deum, qui exultat cor suum (Proverb. xvi, 18; xviii, 12)*

IV. Quid autem post hæc rex David secutus sit, videamus. Ibi, ait, *ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Evidenter ostendit quia in superbia omnium iniquorum prima ruina est. Idemque etiam alibi scriptum est: *Initium peccati superbia (Eccli. x, 15).* Quod ut apertius demonstratur, angeli illius primi recordemur exitium, qui pro splendore decoris sui Lucifer nonni-

natus, ex illo sublimi beatoque angelorum loco, nullo alio nisi hoc solo superbie vitio, ad inferna dilapsus est. Quia cum inter cæteras supernas virtutes clarioris pulchritudinis lumine præmineret, non hoc beneficio creatoris sui, sed propria virtute se creditis obtinere; et tanquam nullus non egeret auxilio, sicut Deus, ita se illi similem iudicavit, dicens: *Porro sedem meam ad aquilone, et ego similis Altissimo* (Isai. xy, 15, 14). Hæc enim cogitatio sola illum deiecit: nam mox desertus a Deo cuius se protectione credit non egere, infirmus subito et miser effectus, et mutabilitatem naturæ suæ quam non agnoverat sensit, et Dei munus quod habebat amisit. Post hæc etiam videns a Deo hominem factum ex pulvere in loco beatitudinis quem ipse perdidit subrogari, instigatus invidia, eodem superbie illum telo quo ipse est dejectus appetit. Sibi enim dixerat: *Ero similis Altissimo*. Adæ et Evæ dixit: *Eritis sicut dii* (Gen. iii, 5). Quod illi concupiscentes, non ob aliam causam, sed tantum ut dii fierent, mandatum Dei transgressi sunt. O quanta est cæcitas in appetitu vanæ gloriæ! Non vidit homo tam apertam fallaciam, in qua illi versa vice similitudo Dei non ex obedientia eius, sed ex contemptu promittitur.

Y. Ecce hic est primi illius veneni saporatus interitus, qui amarissimo inanis jactantiae melle circumlitus, et angelum sefellit et hominem. In hoc et celestis et terrena peccidit creatura. Quod hoc de sedibus suis, ille de cælo, hic de paradiso expulsi sunt; et non potuerunt stare, quia graviter ceciderunt. Quale ergo superbie malum sit quod rex David aperte nuntiavit, subjectis ruinarum causis ipse monstravit.

VI. Omnia peccatorum genera, id est, luxuria, avaritia, adulterium, et si qua sunt alia, quamvis et in his omnibus Deus irascatur, tamen aut per angelos, aut per homines talium etiam vindictas exsequitur. At vero superbia, non per alium quamquam, sed ipsum per se Deum meretur habere contrarium. Ita enim scriptum est: *Superbis autem ipse resistit* (I Pet. v, 5; Jac. iv, 6). Cætera enim vitia vel in eos ipsos qui illa perpetraverunt, retorquantur, vel in alios homines videntur admitti. Hic vero superbie timor proprie nititur contra Deum, et ideo illum patitur impicium; quia se in excelsum tendens, hic semper appetit quod illi soli est proprium. Quamvis autem generaliter hæc superbie labes infesta sit, non plus tamen aliis metuenda est quam his qui aut spiritaliter ad perfectionem virtutum, aut carnaliter ad divitiarum curiam et summos honorum titulos pervenerint. Tantum scilicet in illis major efficitur, quantum et major est qui superbi. Neque illa vitia quoque aut populares subvertisse contenta est, sed et in illorum qui maximi insidiis aasidet; quorum quantum altior gradus est, tantum altior et ruina. Unde etiam et illud de eodem superbie spiritu Scri-

ptura commemorat: *Et cibus, inquit, eius electos* (Habac. i, 16). Electos ille viros et sublimes aggreditur. Illi suggerit quia magni sunt, quia nihil indigeant, quia quidquid agunt, cogitant vel loquuntur, totum id sapientia sit totumque prudentia. Quibus si quid utile, Deo id gubernante, provenit, suis illud continuo viribus suæque industriæ deputantes, clamant: *Ego hæc feci, Ego dixi, Ego excogitavi*; et quasi stupentibus cunctis, prærepta gloria Dei, ad ejus se similitudinem proferunt admirandos. Quibus justo Deo iudicio præsidia sua subducens, tradit illos, sicut ait Apostolus, *in reprobum sensum, ut faciant vel cogitent quæ non conveniunt* (Rom. i, 28). Quia cum in omnibus Dei providentiam adesse cognoscant, non ut Deum magnificent vel gratias agunt, sed gloriantes in semetipsis evanescent in cogitationibus suis. Dicentes se esse sapientes, stulti sunt; jactantes se esse stabiles, invictos, potentes, infirmi, victi et impotentes existunt.

VII. Quæ cum ita sint, satis manifestissime est compertum quia omni vigilantia omnisque cordis industria appetitus nobis vanæ gloriæ est fugiendus, ne forte si virulentum vel semel morbi contagium in penetralibus nostri cordis irrepserit, in omni operum nostrorum prosperitate, subtilissima humanarum laudum delectatione succrescens, ex abundantia nequitiae suæ deterrimum illum et crudeliorem superbie proferat partum. Quæ cum utraque pestiferis fundatæ radicibus humanæ mentis arcaha suppleverint, undique mutata insidiarum specie improvisis occurrant. Nam his qui ad spiritualia se studia contulerunt, mox vana gloria illis de jejunio, de vigiliis, de lectione, de solitudine eremi, de patientia, de taciturnitate blanditur. Et si statim hæc prima sollicitatio circumspectæ mentis oculo deprehensa non fuerit, dirior illam e vestigio superbia comes assequitur; quæ illis mentiatur et sanctiores eos melioresque omnibus esse, et in summo perfectionis culmine, propria etiam virtutis stabilitate, quasi nunquam cauros stare divendit. His vero qui adhuc carnalium passionum oblectationibus quibus subrepunt, cum semel sibi obtinuerint domicilia mentium humanarum, tum multiformem ex utraque fomitem pululant vitiorum. Nam vana gloria generat ex se presumptionem omnium novitatum, adventiones falsorum dogmatum, quæstionum torturas, contentiones, hæreses, sectas, schismata. Superbia vero parit indignationem, invidiam, contemptum, detractionem, murmurationem, et execrabiliorum his omnibus blasphemiam. Quorum malorum causa si quis extirpare in veritate desiderat, origines earum a se prius et radices excidat. Ita namque omnium vitiorum funditus poterunt soboles extirpari, si ipsa quoque eorum semina, priusquam germinent, evellantur.

An succreverint? Malim tamen supplantaverint.